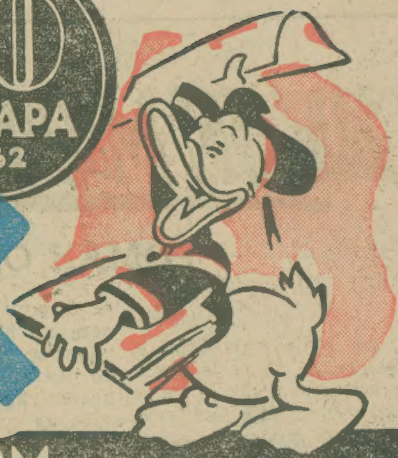
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10 ДИНАРА 1952

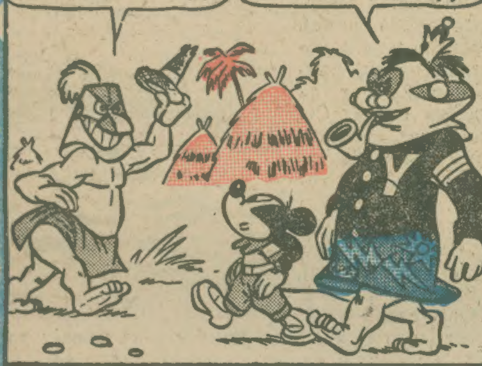
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

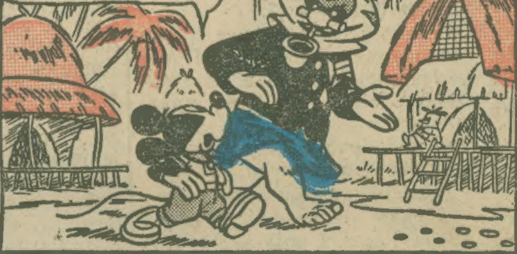
Година XVI — Број 132 — Субота, 10 јул 1954

МИКИ трага за Мула-лом

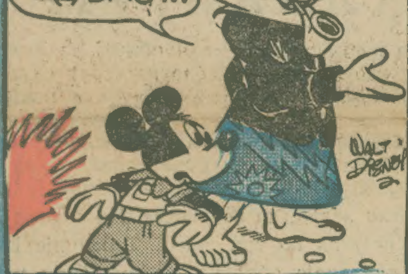
„ЗЕМЉА НАОПАКО“ 22

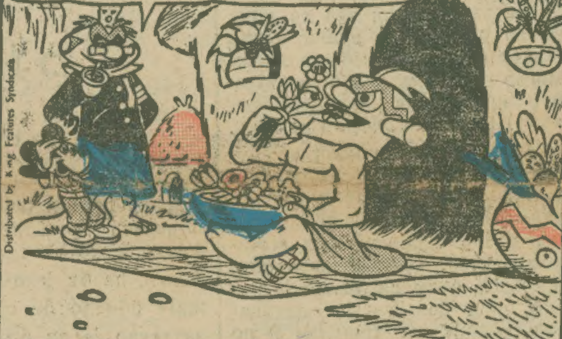

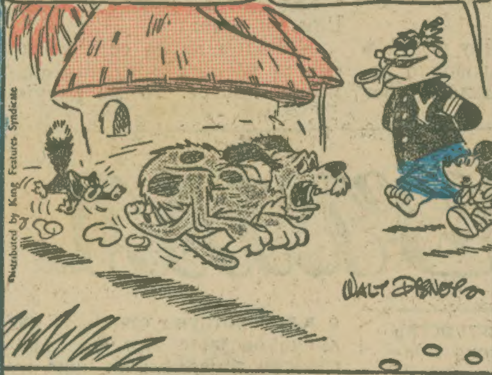

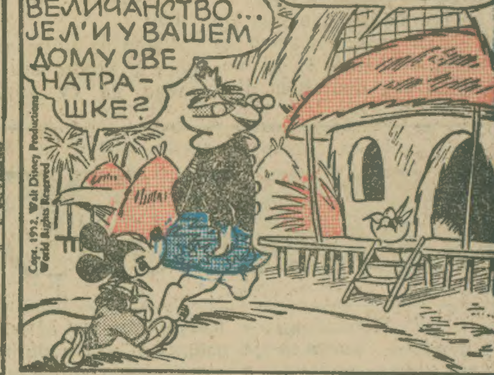

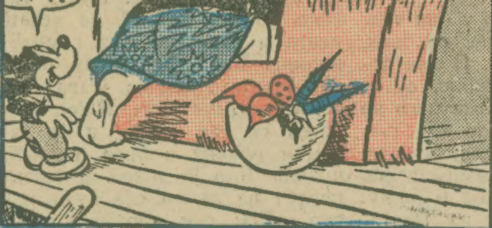

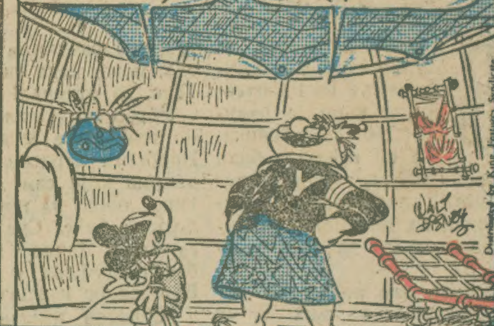

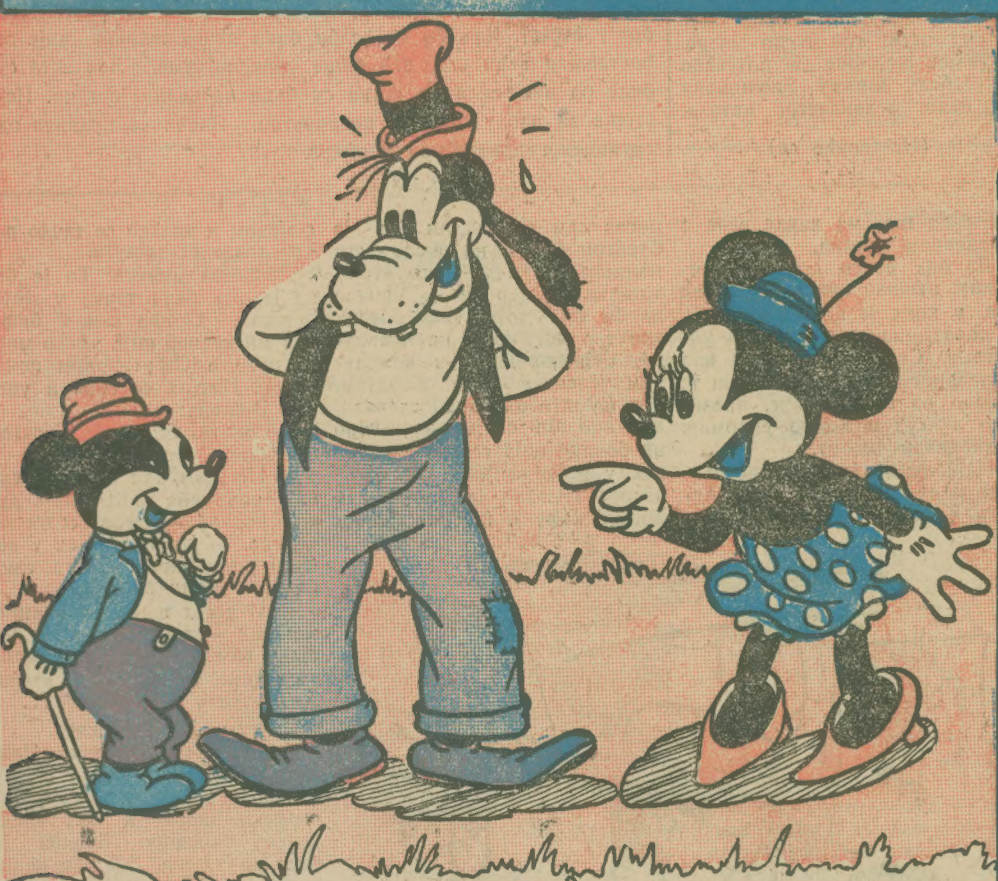

ГДЕ ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ?

РОМАН ОД Р. Ф. КАСЛА

10)

Али, не. Моја игра била је тако очигледна да ју је могао прозрети чак и лудак. А он је био лудак, у то није било сумње. Он се на факултету понекад понашао тако чудно да га је професор...

Једна луда, али ипак спасоносна мисао сену ми кроз главу. Био сам готово сигуран да сам се сетио човека који би могао помоћи. Али, за то ми је требало времена. Неколико часова бар.

— А куда идемо? — запитах га савлађујући своје узбуђење.

— Одлазимо на три дана у васионски простор да пошаљемо сигнал.

— У васиону? Али како?

— Бродом за интерпланетарне летове. Како друкчије? — одговори он иронично.

Ваздушни брод. Сећао сам се да су Марсовци причали нешто о њему. Напрегао сам све снаге не бих ли изгледао што мирнији.

— А где се налази тај брод? — запитах, трудећи се да моје питање изгледа што безазленије.

— А зашто то питаш? — рече Цим смејући се. Претпостављам да га је насмејао израз мога лица који је, бесумње, морао бити прилично идиотски.

— Потребно ми је неколико часова да средим неке личне ствари. Хтео бих да уредим питање своје имовине. На путу нам се може догодити несрећа. Не бих желео да мој новац оде коме било. — Изговорио сам то једва дишући. Шта ако је Цим заиста научио да чита мисли? Шта ако се у соби ипак налази који од Марсоваца?

Он поново прсну у смех.

— Неће нам се догодити никаква незгода. Али, ипак иди. Иди и уреди питање те твоје драгоцене имовине која ће ти касније изгледати смешно мала у поређењу са оном до које ћемо доћи. Срешћемо се у поноћ, на улазу у главну станицу.

Он пође према вратима, а онда се врати два-три корака и погледа ме право у очи.

— Надам се да схваташ да ти не вреди да покушаваш да прекршиш обећање. И не помишљај да сад побегнеш. Кад се будемо вратили са овога лета ми ћемо те без по муке пронаћи. Знаш шта би те онда чекало. Зато, пази! — Не престајући да се смеје, он изиђе из куће.

V

Сигнал у васиони

Професор Уорт посматрао ме је некако чудно, сучући прстима свој бели брк.

— Чини ми се да вас не разумем, Роџере, — рече он мргодно. — Каква је сад то шала?

— Зар можете и да помислите да бих се ја усудио да збијам с вама шалу? Зар сам ја икад збијао шале за време ваших предавања? Разумите ме! Треба да ми помогнете иако вам у мом излагању није све јасно. Немам времена да вам причам детаље. Толико времена ми је требало да вас пронађем, а моје време је ограничено. Тражио сам вас на факултету, по свим клиникама. Треба да ми верујете. Говорим вам сасвим озбиљно. Ако ова свота није довољна...

— Не, не, — упаде ми он журно у реч. — Ви мислите да новац решава сва питања. Не ради се о новцу. — Његово високо чело било је намрштено, а у тамним очима огледала се брига и недоумица. — Добро! Ви тражите од мене да дословце испуним ваше захтеве и упутства?

— Да! Од речи до речи! Тачно као што стоји написано на овој хартији. Једна погрешка само... Од тога све зависи.

Умор на моме лицу и озбиљност с којом сам говорио изгледа да су убедили старог професора да се заиста ради о нечему озбиљном.

— Добро! Пристајем! — рече он најзад и притисну на звонце које се налазило на његовом писаћем столу.

— Не заборавите, — рекох му ја. — Кад свршимо са овим, треба да дођете за мном на главну станицу и да пођете у истом правцу у коме ћу ја отпутовати. И, наравно, да сиђете из воза на истој станици. А онда...

— Желео бих ипак да знам нешто више о тој ствари, — рече Уорт беспомоћно слежући раменима. — Цела та прича звучи тако драматично, тако ђаволски драматично, да ја...

У том тренутку његов асистент уђе у кабинет. Ја присилих себе да се насмејем и лежерно се завалих у столицу.

Од онога што се касније догодило једино се сећам да сам се нашао у колима која су се приближавала станици. Била је готово поноћ. Цим ме је очекивао. Приликом изласка на перон приметио сам да је Цим показао перонском службенику три возне карте. Сећам се да се весело и подругљиво насмејао кад га је овај упитао зашто је купио три карте кад смо свега двојица. А ја сам знао. Знао сам да је и један Марсовац с нама и да Цим понавља шалу коју смо тако често изводили водећи Марсовце на разне приредбе. Иако сам знао да ће и Марсовци путовати с нама, осетио сам се некако нелагодно на тај доказ њиховог присуства. Али, то је био само осећај нелагодности. Ништа више.

Кад смо се нашли у возу, Цим ми рече:

— Видим да си се, откако смо се растали, прилично опаметио, Роџере. То ме радује.

Одговорих му потпуно искрено:

— Да, мада ми то није било лако. Али, почињем већ да се слажем с твојим ставом.

Цим је прилично дуго ћутао, а затим ми се обрати уз осмех:

— Наш пријатељ каже да си искрен и да говориш истину. Мој ти је савет да тако продужиш.

У том тренутку приметих кроз прозор професора Уорта. Ишао је дуж воза у коме смо се ми налазили. Веома хладно климнуо је главом Циму и мени и наставио пут.

— Јеси ли видео ко је то прошао? — узвикну Цим. — Стари Уорт! Не изгледа баш нарочито срдачан!

— Можда и он има каквих брига, — одговорих мирно. — Говорило се да ће читаво лето провести у Белвију, на југу. А њега ево у граду и, како изгледа, има намеру да крене некуд на север.

Ето, тако су протекла два најкритичнија тренутка у прошлој недељи. У то време нисам био свестан свега што се догодило. Али, свака реч коју сам тада изговорио била је чиста истина. Говорио сам Циму потпуно искрено и поштено и Марсовац се није преварио кад је то рекао Циму. Кад се професор Уорт појавио ја сам био исто толико изненађен као и Цим и нисам знао чиме би се могао објаснити његов хладни поздрав.

Готово читавог пута нисмо проговорили ни речи. После вишечасовне вожње изишли смо из воза на једној малој станици пре Хејман Корнера. Цим је убрзо нашао нека кола и ми смо кренули даље.

Десетак километара далеко од града, на северној обали језера Таванда која је обрасла густом шумом, Цим је зауставио кола. Имао сам утисак да није познавао пут којим смо ишли, нити је знао где треба да се зауставимо, већ се покоравао упутствима нашег невидљивог сапутника која ја нисам могао да чујем, као што нисам чуо ни кад је Марсовац рекао Циму да говорим истину.

Изишли смо из кола и упутили се кроз шуму. После неколико минута избили смо на неку чистину. На ивици чистине, добро скривен под гомилом грања, био је ваздушни брод. Не знам да ли му је назив брод баш сасвим одговарао. Био је дуг тринаест и по метара и сужавао се на оба краја. Ширина и висина биле су му исте: три и по метра. Уствари, највише је потсећао на дебелу цигару начињену од неког зеленкастог метала.

(Наставиће се)

У току низа столећа, хиљаде бродова и других разних пловила потонуло је у дубине мора и никад се није сазнало где и кад их је несрећа снашла.

Није то било тако давно кад је брод који се налазио у опасности имао мало наде да се спасе, сем ако у близини није био неки већи који би му помогао, јер није могао ни на који начин да јави да му је потребна помоћ.

Проналаском радиотелеграфије стање се поправило, јер путем радио-везе не само да су се могли позвати упомоћ најближи бродови, него се у исто време могло јавити где се брод у опасности налази. Тај знак којим се позива помоћ познат је под именом SOS. Он има међународни карактер.

Сигнал SOS има своју историју. Године 1904 састала се прва међународна конференција на којој се говорило о потреби установљења међународног сигнала за помоћ бродоломницима. Делегати који су учествовали на тој конференцији предложили су да се усвоји енглески сигнал CQ и да се даје само кад заповедник брода изда налог за то. Доцније је овим словима додато и треће, D, по енглеској речи дистрес, што значи невоља. Пароброд „Република“ био је први који је одаслао тај знак. То је било 4 јануара 1904 године. Ова слова изабрана су због тога што су технички згодна за емисију и не могу лако да се деформишу.

Године 1906 састала се друга међународна конференција за бежичну телеграфију, на којој је преовладало мишљење да дотадањи сигнал није згодан. Немци су предложили знак SOE, али то није усвојено, већ је у последњем тренутку Е замењено словом S. Тако је постао сигнал SOS.

Године 1929 састао се међународни конгрес за спасавање живота на мору и утврдио да се на свим бродовима од преко 5.500 тона непрекидно дежура за пријем сигнала SOS. Касније су направљени аутоматски апарати за давање тога знака.

Знак SOS има апсолутно преимућство над свим другим вестима. Кад се он прима, онда сви бродови морају да престану са одашиљањем радиотелеграфских вести, да би се чуло шта јавља брод који се налази у опасности.

Триклинијум

Римљани су за време ручка имали обичај да леже за столом, а не да седе као ми данас. Табла на столу служила им је као тањир. Послуга је скидала таблу са постоља чим би било поједено једно јело и стављала другу с новим јелом. Око стола налазила су се три лежаја, која су била поређана у облику слова П. То су биле клупе, а све заједно звало се триклинијум. Четврта страна била је слободна, да би јело могло лакше да се донесе. На сваком лежају обично би се сместила по три лица. Теренције Варо захтевао је да број лица која обедују не сме бити мањи од броја три (по броју Грација), ни већи од девет (по броју Муза). Кад би на гозби било више званица, није се постављао већи сто, већ више триклинијума. Лежишта су била од камена, а по њима су били набацани јастуци. Постоље за плочу било је непокретно. Плоча се правила од скупоценог дрвета или мермера.

ЗБОГ НОВЧИЋА...

У Пентагону — америчком Министарству војске — настала је узбуна. Сумње да неко одатле шаље податке о атомском оружју једној страној земљи показале су се као тачне. Ко би то могао бити? У овом чланку човек који је руководио истрагом описује како је успео да нађе кривца.

Било је јасно да се шпијунски извештаји шаљу из ГХ-отсека, у коме је радило 150 службеника. То су већином били проверени људи, у које се тешко могло посумњати. Па ипак, један од њих био је шпијун. Само, како да га пронађем?

Пажљиво сам прелистао документе сваког од њих. Ту су били подаци о њиховом кретању у служби, о њиховом приватном животу и карактеру, као и резултати многобројних проба кроз које су морали да прођу пре но што су били примљени у Пентагон. Најзад сам од 150 имена одабрао три. Та тројица изгледала су ми понајмање сигурна. Наложио сам тројици својих агената да мотре на сваки њихов покрет.

Већ сутрадан они су ме засули извештајима. Упознали су ме с најмањим појединостима из живота оне тројице. Дознао сам коју пасту за зубе употребљавају, кад лежу и кад устају, колико једу и у каквим су односима са суседима. Добио сам извештаје о њиховим текућим рачунима у банци. Ко зна, може нека ситница да доведе до открића!

Убрзо ми је пало у очи чудно понашање једног од њих, Норберта Стратона. Према подацима које сам добио, он је више личио на робота него на људско биће. Све је код њега било тачно прорачунато, без отступања и изненађења. Ево једног извештаја о њему:

„Стратон излази из Пентагона у 17 часова и 5 минута, купује новине увек код истог продавца на углу другог блока, чека аутобус, силази на трећој станици, иде пешице улицом Валнет до Кришчен-авеније, где и станује, у приземљу куће број 353. Кад уђе у стан, веша капут на чивилук у претсобљу, петнаест минута чита новине, а затим спрема вечеру. Тачно у 20,15 излази из куће, шета пола часа, враћа се, узима неку књигу из своје библиотеке и иде у кревет“.

И тако из дана у дан.

Не знам шта ме је то привукло код овог човека, тек ја одлучих да га неко време пратим заједно са агентом. Убрзо сам се уверио да су извештаји о њему потпуно тачни. За све време он ни с ким није проговорио ниједну реч; нико му није пришао. После 48 часова већ сам помишљао да дигнем руке од њега. Но, да би ми савест била мирна, одлучих да му посветим још једно вече.

Тачно у 17,05 изишао сам за њим из зграде Пентагона и застао пред киоском у коме је он куповао новине. Видех га како извади новчић од десет цента и спусти га на гомилу новина. Био сам сасвим близу; одвајало нас је једва десетак сантиметара. Наједном, нагох се као да ћу и ја да узмем новине и брзо шчепах новчић. Био је довољан један поглед па да ми све буде јасно. Док сам чврсто држао Стратона, мој пратилац је зграбио продавца новина. После пола минута били смо у мојој канцеларији.

— Шта сам то урадио? — муцао је Стратон, буљећи у мене својим кратковидим очима иза дебелих стакала.

Нисам се освртао на њега. Јер, у џепу ми је био необорив доказ његове кривице: новчић чије су рецке биле пресечене једном једва видљивом кружном линијом. Раздвојио сам полутке новчића и нашао између њих четвртаст комад микрофилма.

Чудна ствар! Целу ноћ испитивао сам Стратона, али он није хтео ништа да призна. Тврдоглаво је одрицао да ма шта зна о снимању докумената и да има ма какве везе с продавцем новина.

Да бих извео ствар на чистину, отишао сам у ГХ-одељење, у коме је Стратон радио, и поразговарао с његовим колегама. Сви су га знали као исправног службеника, који је живео од своје плате, презирао луксуз и водио скроман, једноличан живот.

Најбоље га је познавао његов колега из исте собе Артур Веслер. Из његових речи могао сам да увидим да је Стратон био и на послу исти манијак као и у приватном животу. Веслер ми је причао да би он ујутру увек обесио капут о исту куку на чивилуку, обрисао наочари комадићем јеленске коже, а затим, пре но што би почео да ради, напунио би своје налив-перо из бочице која се налазила увек у истој фиоци. У десет часова силазио је у бифе да попије кафу и поједе сендвич с медом и враћао се тачно после двадесет минута.

Двадесет минута! То је била једина бела тачка у мојој истрази. Сишао сам у бифе, али ми келнер није могао много рећи о Стратоновом понашању. Вратих се горе и упитах Веслера:

— Знате ли да је Стратон био богат човек?

— Не знам, али у сваком случају код себе никад није држао новац, — одговори он зачуђено. — Имао је увек у десном џепу свога капута само педесет цента за кафу...

— И десет цента за новине, зар не? — прекинух га ја. — Мало вам је чудна та навика, господине Веслере, да завлачите руке у туђе џепове...

Он само обори поглед.

Сад је све ишло лако. Приликом претреса, нашао сам у Веслеровој фиоци мали фотографски апарат и јаку електричну сијалицу. Белина је била попуњена. Знајући навике свога колеге, Веслер је могао несметано да ради пуних двадесет минута. А то је било довољно времена да намести сијалицу на Стратонову стону лампу, да фотографише његове документе, а затим да стави микрофилм у већ припремљених десет цента, које ће, у згодном тренутку, заменити за оних десет цента из Стратоновог џепа. А Стратон ће већ однети новчић продавцу новина, Веслеровом саучеснику.

Наравно, Стратон је одмах пуштен. Излазећи из моје канцеларије, окренуо се и збуњено рекао:

— Ово је први пут да ми мој уредан живот приреди неку непријатност.

Бела Црква

Били су врели, сунчани јулски дани 1941 године. Али, те године у нашој земљи није било оне уобичајене радости која прати дане жетве. У целој историји нашег народа никад можда није било теже него баш тада. Непријатељ човечанства — фашизам прегазио је целу Европу, па и нашу земљу. Његове челичне ратне машине тутњале су друмовима наше лепе земље да би показале своју снагу и улиле страх. Јер, ето, под његовим игом све је замрло као да је уклето, па је глупост и мислити да би се нешто могло догодити у тој малој, зачас срушеној држави — Југославији.

Али, преварио се. Покрајински комитет КПЈ за Србију већ 24 јуна упутио је своје кадрове у све крајеве Србије да би се створили партизански одреди на терену. Ударне групе брзо су се претварале у одреде. Међу првима, 2 јула, организован је Ваљевски одред. И баш једног јулског дана, седмог по реду у месецу, рађевска чета овог одреда одлучила је да одржи збор у селу Белој Цркви. Био се искупио силан народ. На говорници је био млад човек — Жикица Јовановић-Шпанац, опробани борац са шпанског фронта, који је слободу свога народа ценио више од свега. На томе збору он је позвао народ на устанак.

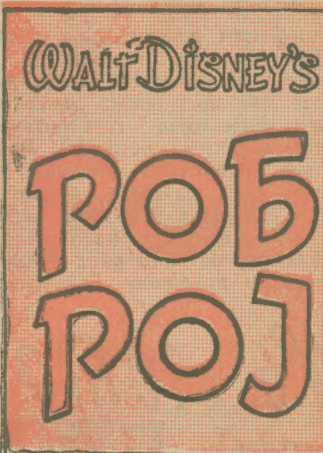
Претставници власти — жандарми, остаци бившег ненародног режима, стигли су на збор да би га растурили. Али, овај храбри борац и народ, место да им се повинују, одговорили су мецима. Ти меци били су сигнал општег устанка и народне револуције. Пламен из тих пушака указао је и обасјао неокаљани пут слободе српског народа. У исто време ти пуцњи ставили су до знања полуделом и гордом угњетачу Европе да се баш синови те мале земље неће по цену свога живота покорити, да ће се до последње капи крви борити и да ће својим одредима попунити армију слободољубивих народа.

Жикица Јовановић родио се 1914 године у Ваљеву. Ту се уписао у гимназију, али је из ње искључен због напредних схватања, па је школовање наставио у Београду. На Београдском универзитету студирао је југословенску књижевност. Године 1937 он одлази у Шпанију, где се на страни републиканаца бори против Франка, а ујесен 1940 године враћа се преко Француске у Југославију. Он је био један од организатора великих мартовских демонстрација 1941 године. У Белој Цркви, 7 јула, он је још једном доказао своју високу свест и љубав према слободи и независности родне груде. После тог великог дела он неуморно ради на јачању народноослободилачке борбе у Србији. Био је комесар чете, командант и комесар батаљона, а затим члан Команде групе одреда Западне Србије. Био је храбар и у народу омиљен због примерног односа према људима. Погинуо је 13 марта 1942 године у селу Радановцу. За народног хероја проглашен је 6 јула 1945 године.

Оружани устанак српског народа против непријатеља још од првог дана имао је организован карактер. Око индустриских центара, револуционарно језгро радничке класе спојило је своје тежње с покретом народа и слило своје снаге у силну бујицу народног устанка.

И у Војводини су још од првог дана капитулације почеле опсежне припреме за устанак. Иако су прилике биле тешке, чланови Покрајинског комитета отишли су на терен, где су организовали одреде и дизали народ на устанак. Устанак је најпре захватио северни Банат, где је добио масован карактер, а после тога разбуктао се и по другим крајевима Војводине.

Село Бела Црква записано је у нашој новијој историји као симбол слободе, за којом жеља српског народа никад није затајила. Она је долазила до пуног и епског израза кад год је била у питању независност земље.

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Главни путеви поморског саобраћаја

Поморски саобраћај је пловидба по мору и водама које су изједначене с морем, као што је случај с рекама и прокопима све до места докле допире плима, или, ако нема плиме, докле је вода слана.

Од свих врста саобраћаја по води поморски има највећи привредни значај и преко њега се обавља преко 80% целокупне светске размене добара. Он служи првенствено за задовољење саобраћајних потреба међу народима, а нарочито међу континентима, и тако веже поједине државе за велика светска тржишта. У светском поморском саобраћају највише се превозе: угаљ, нафта, дрво, кокс, разни метали и њима слична роба, на које отпада више од половине превезеног терета.

Овде ћемо поменути најважније светске поморске путеве.

Атлантски Океан има већу саобраћајну важност од иједног другог океана, а на њему постоји пет главних пловидбених путева:

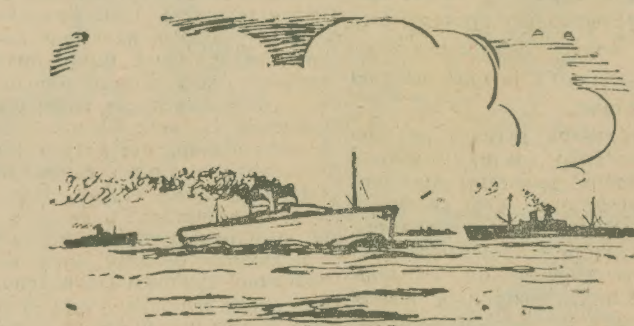
Северноатлантски пут везује пристаништа на западној обали Европе (Лондон, Анверс, Ротердам, Хамбург, Копенхаген итд.) с пристаништима на источној обали Северне Америке (Њујорк, Бостон, Балтимор, Халифакс итд.) и на њ отпада више од 50% целокупног светског поморског саобраћаја.

Средњоатлантски спаја исто тако западноевропска пристаништа (Лондон, Кардиф, Бордо, Авр и друга) с пристаништима на обалама Антилских Острва, Мексиканског Залива и Карипског Мора (Њу Орлеанс, Чарлстон, Тампико, Веракруз и друга)

Јужноатлантски везује западну обалу Европе (Бордо, Лисабон, и друге важније луке западне Европе) са источним обалама Јужне Америке (Рио де Жанеиро, Сантос, Буенос Аирес итд.).

Западноатлантски везује пристаништа у источном делу Северне Америке с пристаништима у источном делу Јужне Америке.

Западноафрички спаја западноевропска пристаништа с пристаништима на југу Африке (Кептаун, Порт Елизабет итд.).

Тихи Океан по својој саобраћајној важности заостаје за Атлантским. На њему су главни путеви:

Севернотихоокеански, који везује пристаништа на источној обали Азије (Шангај, Јокохаму, Владивосток итд.) с пристаништима западне обале Северне Америке (Ванкувер, Сан Франциско итд.).

Јужнотихоокеански спаја пристаништа западне обале Северне и Јужне Америке (Ванкувер, Сан Франциско, Панама, Каљао, Валпараизо итд.) са аустралиским пристаништима (Сиднеј, Њу Кастл, Бризбен итд.).

Источнотихоокеански везује пристаништа западне обале Северне Америке с пристаништима западне обале Јужне Америке.

Западнотихоокеански спаја пристаништа на источној обали Азије с пристаништима на источној обали Аустралије.

У Индиском Океану налази се део средоземно-индиског пута који почиње код Гибралтара, па преко Суецког Канала и Црвеног Мора спаја Средоземно Море са Индиским Океаном (Бомбај, Калкута, Рангун, Сингапур).

Поред овог великог саобраћаја по океанима и морима, постоје и такозвана мала пловидба, која се врши уз обалу мора појединих држава, и велика обална пловидба, којом приликом се бродови отискују на дужу пловидбу, не само по мору једне државе него и по морима других оближњих држава, а који нема онај велики светски привредни значај.

★

ШТА ЈЕ ПИРОМЕТАР?

Пирометар је апарат који служи за мерење високих температура, односно за мерење растегљивости чврстих тела на ватри.

Шта је басна?

Басна је врста приповетке. Она је већином кратка. У басни биљке и животиње имају људске особине, тј. оне говоре, мисле, разумеју итд. У басни „Орао и лисица“ разговори који се међу њима воде у почетку су пријатни, јер се види нешто необично: животиње говоре као људи. На крају читалац сазнаје да орао и лисица нису ништа друго него оличење грабљивости и лукавства, а да цела прича изражава у живом облику неку истину о животу и даје моралну поуку. Славни француски баснописац Лафонтен на једном месту каже да је циљ басне да „забављајући подучава“.

Неки мисле да је основа басне стари мит о животињама, тј. низ прича у којима лисица, вук, лав или друге животиње имају неке од људских особина, али саме приче не изводе из тога неку одређену моралну поуку, као што је случај код басне. Из тог животињског мита развио се тип басне који је био још давно познат у Индији и Грчкој, а отуда је прешао у светску књижевност. Грчке басне у другој половини петог века пре наше ере добиле су Езопово име и тако су познате и данас у целом свету. За једног од најславнијих писаца басни сматра се Француз Лафонтен. Поред њега познати су писци басни: Рус Крилов, Немац Лесинг, Италијан Пињоти, а код нас Доситеј Обрадовић и други.

Користи од липе

Липа је велико и granato дрво. Њена домовина је Европа. Расте брзо и може да доживи дубоку старост. Може да узрасте у висину и до двадесет метара. Круна јој је дивно развијена. Њено дрво је лако, меко и није трајно. Није добро за огрев. Липово дрво много се употребљава у резбарству и кипарству, за израду клавира и оргуља, разних кутија, лика за плетење; меки угаљ од липовог дрвета служи за цртање и справљање барута; затим се ово дрво употребљава за израду извесних делова вагона, за израду чаброва, корита, качица, дрвених ципела-кломпа итд. Цвет липе има велик значај у пчеларству, јер га пчеле искоришћавају и тако добијамо познати липов мед.

☆

КУРУЛСКА СТОЛИЦА

Курулска столица била је украшена слоновом кости и на њој су седели староримски краљеви, а доцније три највиша државна чиновника: конзули, претори и по њој звани курулски едили (за разлику од плебејских едила).

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

СЕЛО КОЈЕ КЛИЗИ

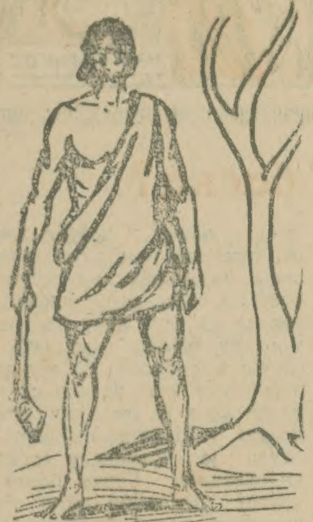
На врху стрмог, 200 метара високог, брега од иловаче у покрајини Витербо, у Италији, налази се мало село Ћивита. Падине брега су тако стрме да једину везу са спољним светом претставља један узани пут на насипу и трошни

мост који се сваке године руши. Услед слегања земљишта, ово село још од 1560 године непрестано клизи ка долини. Зидови кућа пуцају, куле и торњеви се нагињу, а многе зграде на ивици села сурвавају се у провалију. То померање тла понекад је толико да се оком може приметити. Тако је недавно једна кућа за дан склизнула седам метара. Становници — њих око 250 — живе у сталном страху, па ипак се не решавају да напусте своје село, у коме су и њихови преци проживели свој век под готово истим условима.

ОТКРИВЕНИ ОСТАЦИ НАРОДА ОХОТСКЕ КУЛТУРЕ

Професор Кодама, са Хокаидо-универзитета у Јапану, открио је недавно остатке једног преисториског народа који је пре неколико хиљада година живео на северним јапанским обалама и на другим острвима која се граниче са Охотским Морем. Овај народ, који се искључиво бавио сточарством и риболовом, имао је доста развије-

ну културу, која је добила назив „охотска култура". Припадници овог народа знали су за употребу игала разних величина, секли су дрва оштрим секирама и клиновима и копали су земљу неком врстом мотике. Нађени су танки и заоштрени листови нарочитог камена, који су вероватно служили за бријање браде и сечење косе.

Занимљиво је да се народ охотске културе, по својим телесним особинама, знатно разликовао од данашњих Јапанаца. Људи су били веома високи, имали су узано лице, нешто истурене јагодице и оштар, узан нос. Највеће чуђење стручњака изазвали су зуби ових људи, који су нађени потпуно здрави. Није забележен ниједан случај кварних зуба. Не зна се одакле је народ охотске културе дошао и куда се отселио у време кад су у ове крајеве почели да стижу један за другим народ Ејну, Јапанци и Тунгузи.

ЖИВОТИЊА С НАЈЈАЧИМ МИРИСОМ

Амерички твор је животиња од које се шири најјачи мирис који је познат у природи. Научници који су испитивали овај мирис утврдили су да би се он могао вештачки добити мешајући амонијак са угљеним сулфатом под нарочитим условима. У правцу ветра мирис твора осећа се на даљини од 800 метара. Али, тај мирис постаје два до три пута јачи кад твор угине или буде убијен. Овако јак мирис служи овој животињи и као одбранбе-

но средство. Много јаче животиње, које би иначе нападале твора, беже од њега јер не могу да поднесу његов мирис.

„БЕСКОНАЧНИ ТРОТОАР"

Познато је да се у многим рудницима за пренос руде употребљава бесконачно платно, које се протеже на великој удаљености. Сада се у САД ради на томе да се овакво „платно" пренесе на улицу, како би се олакшао промет пролазника. Тако ће бесконачно платно постати „бесконачни тротоар". Уколико је он већ начињен у Њујорку између једне станице метроа и оближње железничке станице. Покретно платно ширине 1,80 метара одржава везу између ова два саобраћајна чвора, који су удаљени 2,5 километра један од другог. На платну, које се не зауставља, постоји 25 кабина, свака за по десет особа. Оно може да превезе 15.000 путника на час. Међутим, сад се у Њујорку ради пројект правог покретног тротоара, који ће везивати извесне саобраћајне центре с трговачким центрима града. Сем тога, говори се да ће сличан уређај бити постављен и под земљом на појединим узлетиштима, како се не би ометао саобраћај на авионској стази. За овај последњи пројект нарочито се залажу стручњаци за каучук, сматрајући да је за ову сврху каучук подеснији од метала.

Не лете само птице.

Велика је заблуда мислити да су једино птице у стању да лете. Поред инсеката, који су много старији летачи него птице, и многе друге животиње су у стању да „плове" кроз ваздух и да овим више или мање потсећају на лет птица. Ово својство нарочито је развијено код неких инсектоједа, затим код глодара, сисара с торбом на трбуху, гмизаваца, жаба и мајмуна. Осим тога, прве птице појавиле су се тек у терцијеру, док су џиновски преисториски гмизавци летели далеко пре тога.

Занимљиво је да ни данас птице нису најбољи летачи и, речено спортским речником, не држе ниједан летачки рекорд. Рекорд највећег убрзања из места припада једној врсти вилинских коњица, а највећу брзину лета у кратком временском размаку развија тропска мушица цефенамија. Највећу покретљивост у ваздуху, способност да лебде у месту и да се дижу вертикално у ваздух имају не само колибри, него и лептирови звани сфинкс, који не морају да падну на цвет да би сисали његове сокове, већ за све време лебде у ваздуху изнад њега. Од свих птица најбрже удара крилима колибри, али његов рекорд увелико туку муве, бумбари и пчеле. Птице једино држе рекорд у способности да се најдуже одржавају у ваздуху без махања крилима. Међутим, ово се сматра као најпримитивнији и најстарији вид летења.

Од свих животиња које лете најчуднија је свакако једна врста веверице. Оне изводе скокове дуге неколико десетина метара, који се претварају у праве летове, служећи се својим врло дугим и дебелим репом као каквим кормилом. Реп им при том служи и као кочница. „Летеће веверице" имају разапете кожице које им везују прсте на ногама и предње ноге с трбушним појасом. При скоку оне разапну ове кожице и помоћу њих лакше се одржавају у ваздуху. Изванредном летачком вештином и дужином скока нарочито се истиче џиновска азиска веверица тагуан, која живи у тропским шумама. Она је дугачка до 120 сантиметара, а сам њен реп има 70 сантиметара. У „летеће веверице" спада и мала веверица „палатуш", која живи у сибирским шумама, као и афричка веверица птеромис.

Леп пример летеће животиње претставља мали азиски инсектојед галеопитек, који живи на острвима Малајског Архипелага. Кожице су код њега разапете између обеју предњих и задњих ногу, тако да окружују цело његово тело, од кога чине праву летећу површину. Галеопитек може да достигне величину мачке. Кад иде по земљи или се пење на дрвеће, он може тако да скупи своје кожице да му нимало не сметају. Спава окачен о неку грану, леђима окренут земљи. Колика је летачка моћ овог сисара види се по томе што он може после скока с дрвета високог дванаест метара да лети кроз ваздух читавих шездесет метара. Кад скочи с вишег дрвета, може да прелети и више од сто метара. Приликом доскока он је већ у толикој мери ублажио брзину пада да атерира готово као хеликоптер. У тропским пределима Азије живи и колуго, једини „летећи мајмун".

„Летеће рибе" су доста познате. Али, постоји заблуда у погледу начина на који оне лете. Уствари, оне приликом лета не машу својим перајима налик на крила, већ им она само помажу да се одржавају у ваздуху. Ове рибе се необично вешто одбију од ивице таласа кад њихова брзина пливања достигне 60 до 90 километара на час. Просечни скок износи 50 метара, али најдужи скокови иду и до сто метара. Неке нарочито веште „летеће рибе" понављају своје скокове по неколико пута додирујући нови талас, од кога се одбијају. Има летећих риба које су дугачке и до осам метара. Кад искоче из воде, пресијавају се црнољубичасто, тако да личе на права чудовишта. То су цефалоптери из тропских мора.

Најстрашније немани које су икад постојале на земљи били су свакако преисториски летећи гмизавци. Пре појаве првих птица, на земљи је било толико разних врста гмизаваца да су оне по броју надмашивале све данас постојеће сисаре. Али, само мало њих било је у стању да лети. Најпознатији летачи били су из породице птеродактила. Неки од њих били су мали као врапци, док су други били дуги неколико метара, а високи два до три метра. За разлику од данашњих птица, они су сви имали зубе и претстављали су страшне звери. Летели су слично слепим мишевима. Највећи у породици птеродактила био је огромни птеранодон, који је достизао дужину од осам до девет метара. Истакнути француски природњак професор Шарл Перез, који се много бавио проучавањем птеродактила, упоређује слетање овог чудовишта на земљу с падом мањег метеорита. Постепени прелаз од ових летећих гмизаваца ка данашњим птицама трајао је веома дуго. Прве летеће животиње које су биле сасвим налик на птице још су имале зубе.

И данас има летећих гмизаваца, и то у југоисточној Азији и Малаји. У тим областима живи двадесет врста „летећих аждаја", које су ово име добиле од домородаца. То су углавном мањи гуштери, а само неки од њих достижу дужину од 30 до 40 сантиметара. Кад не лете, ови гуштери тако савију своја крила да им не сметају, и онда се једва примећују. На Јави и Борнеу живи и једна врста „летећих жаба". Оне имају разапете опне између ногу, помоћу којих постижу преко десет метара дуге скокове налик на летове.

ХОБОТНИЦА — НАЈБРЖА ЖИВОТИЊА У ВОДИ

Кад се хоботница (полип) залети, она је најбржа животиња која живи у води, јер се креће слично ракети: усисава воду у једну издужену кесу, из које је опет избацује напоље.

Хоботница дугачка пет метара само једним таквим „млазним" покретом преплива седам метара. Она се најбоље запажа кад је у покрету. Иначе, има велику способност прилагођавања боји околине. Хоботнице имају под кожом нарочите кесице испуњене пигментима. Стискањем и ширењем тих поткожних кесица оне брзо мењају боју. Велике хоботнице имају јако развијене вилице, којима могу угристи жртву и тешко је ранити.

ЖИВИ КОМПАСИ

Западноевропске обале пре више векова насељавала су два стара народа, Нормани и Викинзи, познати као најсмелији морепловци свога доба. Они су се из своје постојбине спуштали далеко на југ дуж европске обале, све до Средоземног Мора, пљачкали насеља и враћали се са својих похода носећи богат плен.

Док су Нормани углавном пловили уз европске обале, Викинзи су се отискивали на океанску пучину. Они су први европски народ који се у поларним пределима срео с новим, страшним и непознатим светом, с пловећим леденим бреговима, с топлим и хладним струјама, с поларном светлошћу и густим маглама. Сматра се да су Викинзи пет до седам векова пре Колумба доспели до обала данашње Канаде, које их нису привукле пошто су биле пусте и неплодне.

Викинзи су пловили својим бродићима који су се звали дракари. Њихов прамац био је висок и оштар. Ови бродићи били су лепе и издужене линије, какву данас имају брзи тркачки чамци. Дужина бродића за прекоокеанске пловидбе износила је свега 24 метра, а највећа ширина пет метара. На дракарима налазило се по 16 весала са сваке стране. Једро је било четвртасто и подизано је само при погодном ветру.

Викиншки веслачи били су необично храбри и издржљиви. На својим седиштима они су и јели и спавали. Били су слабо заштићени од ветрова, киша, снегова и запљускивања таласа. Једини заклон претстављали су округли штитови, који су се налазили дуж обе стране бродића. Намирнице су чуване у бурадима. Живот на дракарима био је тежак, јер је пловидба изискивала велике напоре. Али, то није сметало овим смелим морепловцима да под својим плавим, црвеним или жутим једрима, ишараним разнобојним пругама и украшеним златним звездама, доспеју далеко на север, чак до обала Гренланда.

Најзначајније у поморској пракси овог храброг народа било је њихово оријентисање на пучини. Викинзи су имали тако изоштрен осећај за простор да су одока одређивали правац кретања својим бродићима. С развијеним смислом за оријентацију, они су сигурно водили своје бродове на основу посматрања небеских тела. За њих су претстављале потпуно поуздане податке о месту где се налазе и неке врсте алги које су са собом носиле океанске струје, као и китови на које су наилазили, и многе друге појаве. А кад нису били сигурни колико су далеко од копна, они су прибегавали једном необичном средству — гаврановима.

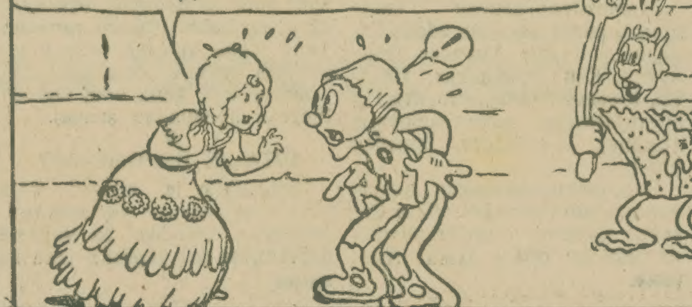
Викинзи су на својим дракарима увек носили гавранове. Кад би се десило да се ни по чему другом не могу оријентисати, они су са својих бродића пуштали гавранове. Птице су се дизале у висину, правећи кругове, све док не би примeтиле на којој се страни, у огромној даљини, налази копно. С висине на коју су узлетали гавранови су могли да га примете.

За викиншке морепловце то је био поуздан знак. Држећи се правца лета гавранова, они су са сигурношћу даље пловили и заиста стизали до копна. Није познато да се ма који народ на овај начин оријентисао на океанској пучини. У оно време, кад није било никаквих справа и апарата за оријентацију на мору, ово је било од необичне важности.

Зашто су Викинзи од свих птица изабрали баш гавранове за овај посао, није нам познато, као што мало знамо и о њиховим пловидбама кроз ледене северне воде које претстављају праве епове, о пловидбама бродићима са шареним једрима и о викиншким морнарима чија се песма разлегала кроз хуку ветра и таласа.

ЗЕМЉА ШЕЋЕРЛЕМА
СИЛЛИ СИМФОНИЈА
ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

БЕЖИ БРАНА ОД ПАРАДЕ И ПРИНЦЕЗЕ МАРМЕЛАДЕ! ОСЕТИО ЉУБАВ ЖАРКУ ХОЋЕ ОН ПОСЛАСТИЧАРКУ! НА СВЕОПШТУ ЈАВНУ БРУКУ, ИСПРОСИО ОН ЈЕ РУКУ ДЕВОЈЧИЦЕ С КРЕМ ВАНИЛОМ! ПА САД МОГУ САМО СИЛОМ У ДВОР ЊЕГА ДА УВУКУ!

ПРИЧА о ЛУИСУ СЛОТИНУ

Догађај се одиграо у великој, правоугаоној соби белих зидова у којој, сем металног лабораториског стола у средини и једног мањег, обичног, постављеног уз један од зидова, није било никаквог намештаја. Светлост пролећног сунца улазила је кроз велики, једини прозор собе у којој се налазило осам лица. Владала је мртва тишина, коју је нарушавало само откуцавање Гајгеровог бројача. Ето, у тој соби, 21 маја 1946 године, тачно у три часа и двадесет минута по подне почео је да умире Луис Слотин, физичар и сјајан научник из области атомистике. Имао је свега тридесет и четири године.

Поред металног стола у средини собе стоји Луис Слотин, витак и мршав, црне косе која је већ почела да седи на слепоочницама. Кроз дебела стакла својих наочара он пажљиво посматра две шупље, сребрнастосиве металне полулопте које, помоћу једног завртња, приближава једну другој. Те металне полулопте су унутрашњи делови једне атомске бомбе.

Иза Слотина стоји један његов колега, такође научник. Он никад дотада није видео како се изводи овај опит. Уствари, Слотин га само због њега и врши, јер су, иначе, све припреме за одлазак на Бикини, где дејство атомске бомбе треба да буде испитано, већ готове. Осталих шесторо у соби су лабораториски радници и асистенти који су се случајно ту затекли и који су остали из радозналости. Они су удаљени од стола око 2,5 до 2,80 метра. Слотин, који је ступио у атомски институт у Лос Аламосу три године пре тога, не изгледа нимало узбуђен, мада је руковање деловима једне атомске бомбе увек скопчано са опасношћу. Јер, он је исти овај опит извео дотад бар четрдесет пута и волео је да то ради. Говорио је да се притом осећа као да аждају вуче за реп.

Напрегнута слуха Слотин ослушкује куцање Гајгеровог бројача. Веома често он диже поглед на инструмент назван „неутронски опомињач" који на котуру хартије исписује танку, црвену линију: графикон интензитета радиоактивног зрачења делова атомске бомбе. И док Слотин смањује растојање између тих делова, црвена линија пење се све више, а Гајгеров бројач откуцава све неправилније и све брже — као поремећен сат.

Изненада, он почиње да куца необично брзо, некако лудачки и —наједном стаје. Сви присутни више су осетили но што су видели неки чудни плави сјај, јачи од сјаја пролећног сунца. У истом тренутку Слотин се готово баца на сто и голим рукама повећава растојање између металних полулопти. Најзад, он се усправља лица бледог као креда.

Без иједне речи свих осморо журно напуштају собу. Неки од њих већ осећају на језику нешто суво, накисело, неко боцкање — знак јаког радиоактивног зрачења. Иначе, сем тог непријатног киселог укуса у устима не осећају ништа друго. Ништа не осећа чак ни Луис Слотин који је уствари већ почео да умире.

Да бисмо разумели шта се тог дана догодило у соби окупаној мајским сунцем, потребно је да знамо нешто о суштини овог опита који претставља базу за производњу атомске бомбе.

Уранијум 235 и плутонијум-елементи чији се атоми цепају — чудан су материјал. Испод одређене величине и тежине један комад овог тешког, сивог метала није ништа опаснији од комада обичног олова. Међутим, ако се одређена количина овог материјала нађе на једном месту почиње у њему ланчана реакција. Та потребна количина назива се критична маса или скраћено „крит".

Колики је „крит"? Он се може израчунати и теориски, али да би било сигурно да ће до ланчане реакције доћи, потребно је проверити и експериментом да ли је прорачун тачан. Поред тога, потребно је одредити величину и количину „крита" у разним условима. Данас се тај опит изводи веома сложеним машинама којима се рукује из удаљености од близу пола километра. Слотин је, дакле, одређивао „крит". Опит се састојао у томе да се комади овог опасног метала приближе један другоме тако да заједнички образују количину која почиње да бива критична. Другим речима, дозволи се да ланчана реакција почне — тиме је „крит" утврђен — али се зауставља пре но што материјал постане смртоносно радиоактиван

Како је до несреће дошло, нико од присутних није могао тачно да објасни. Опит је био скоро завршен — „крит" је готово био постигнут — кад је један комад метала некако склизнуо и приљубио се уз други. Тако је бар догађај описао један од присутних. Слотин је у истом тренутку рукама раздвојио комађе метала. Да је уместо тога отскочио од стола можда би се и спасао. Али је исто тако могућно да би тиме осудио на смрт остале који су се налазили у соби.

Атомско зрачење није увек смртоносно. Све зависи од његове јачине, која се мери јединицом названом „рентген", а смртоносна доза је негде око 525 рентгена. Тиме што је прекинуо ланчану реакцију, Слотин је спасао друге, јер је смањио јачину и трајање зрачења. Али, он је истовремено дошао у непосредан додир с материјалом у коме је баш тог тренутка почела ланчана реакција.

Није прошао ни један час, а свих осморо су већ били у болници, окружени најбољим лекарима. Један педесетогодишњи техничар, који је, сем Слотиновог колеге, био најближи металном столу, задобио је дозу од 100 рентгена, што би одговарало зрачењу којем је изложен човек који се у тренутку експлозије модерне атомске бомбе налази далеко од ње 1982,5 метра. Мада су се и код њега појавили симптоми озледа од радиоактивног зрачења — поред осталог и знатне количине радиоактивног фосфора и натријума у урини — он је убрзо напустио болницу.

Слотинов колега добио је дозу од 180 рентгена (дејство атомске бомбе на раздаљини од 1.830 метара). Њему су морали дати две трансфузије крви, имао је неко време високу температуру, изгубио је у тежини, а седамнаест дана после несреће кожа на левој страни главе почела је да га боли. Двадесетог дана стала је да му опада коса. Али, и поред свега тога он је после извесног времена оздравио.

А шта је било са Слотином? Још пре но што је пренесен у болницу, он је почео да повраћа. У почетку је имао незнатно повишену температуру и осећао се страховито уморним. Три часа после несреће лева рука му је поцрвенела и отекла. Није прошло много времена а на њој су се појавили пликови. Ускоро је оток захватио десну руку, а затим и тело.

Пет дана се није знало да ли ће Слотин подлећи озледама или ће, можда, ипак прездравити. Међутим, шестог дана он се потужио да му се на језику појавио неки пришт, тачно насупрот једном зубу који је био испуњен златном пломбом. Пришт је значио ово: злато у зубу постало је веома радиоактивно и његово зрачење изазвало је распадање ткива. Истог дана крвна слика показала је да су бела крвна зрнца престала да се умножавају. Седмог дана Слотин је изгубио свест, а деветог ујутру преминуо је. Касније је утврђено да је доза зрачења коју је он примио износила 880 рентгена, што одговара јачини радиоактивног зрачења атомске бомбе на удаљености од 1464 метра. А такво зрачење више је него смртоносно.

Шта да јавимо Марсовцима?

Британско интерпланетарно друштво упутило је недавно питање многим енглеским научницима шта би, по њиховом мишљењу, требало да садржи прва порука упућена евентуалним становницима Марса. Наравно, питање је упућено под претпоставком да ће веза с том планетом бити ускоро успостављена и да на њој има разумних живих бића.

На ово питање одговорио је професор Хогбен изјавом да ова порука треба да изгледа као неки „мали разговор бројевима". Хогбен је изабрао „говор бројева" зато што је по његовом мишљењу начин бројања свуда исти. „Већина нумеричких система — каже он — постала је од цртица и зареза које су људи, бројећи своју стоку или бележећи дане, урезивали у камен, дрво или плочице од иловаче. Тако су чинили стари Кинези, Римљани, Маје... и ја не видим разлог због кога то не би радили и наши суседи на Марсу. Наравно, ово говорим под претпоставком да су они већ прошли кроз извесну фазу развитка. Зато наша прва порука треба да буде једна најједноставнија једначина изражена најпростијим бројевима:

I више II више III = IIIIII

Претпостављајући да ће прва веза с Марсовцима бити успостављена путем радара, сматрам да једначину треба претставити Морзеовом светлосном азбуком. Бројеве треба претставити тачкама, знак „више" цртицом, а знак једнакости дужом цртом.

Кад наши суседи буду примили ову поруку, сигуран сам да ће је разумети. „Разговор" треба затим наставити сложенијим једначинама. Међутим, не смемо рачунати с тим да и Марсовци имају десетни систем, јер је тешко претпоставити да су они бића која имају десет прстију", — завршио је професор Хогбен свој одговор Интерпланетарном друштву.

ДА ЛИ ЈЕ КОЛУМБО ОТКРИО АМЕРИЧКО КОПНО?

Када је Колумбо на свом путовању открио Америку, он се уствари није искрцао на америчко копно, него на једно острво које је назвао Сан Салвадор. За време првог путовања он је открио још нека острва из антилске групе, али том приликом није ступио на америчко тло.

Из наше прошлости

ВОЈНА КРАЈИНА

Војна крајина се као одбрамбени бедем на граници протезала од Јадранског Мора и планине Велебита, па је преко Купе, Саве и Славоније избијала на Драву.

Уздуж ове границе била су подручја турске, млетачке и аустроугарске војне крајине. Данашњи називи као што су: Книнска, Сињска, Босанска, Тимочка Крајина, затим Посавска Граница, а исто тако имена граничар или крајишник — потсећају нас на то доба.

Дуж читаве границе налазиле су се стражарнице, такозвани чардаци, и утврђења. Крајишници или граничари били су обавезни да стално чувају границу. Своју стражарску службу на чардацима вршили су непрестано, дежурајући на њима или патролирајући испред њих. За ту службу добијали су издржавање у новцу, житу и сукну.

Историски значај Војне крајине је у томе што су крајишници својом борбом зауставили турско надирање према северу и западу Европе и спречили даље продирање млетачког и аустриског утицаја на наше тло. Та борба захтевала је много храбрости и пожртвовања. О томе се пева и у народној песми:

Крајина је крвава хаљина,
С крви ручак, а с крви вечера,
Свак' крваве жваће залогаје.

У систему одбране Војне крајине подизана су многа утврђења, а једно од њих је и Сисак.

ПРИБОР ЗА НОШЕЊЕ БАРУТА И ТАКУМ-КАТИЈЕ

Још у Средњем веку у Србију је увожен барут из Дубровника, а доцније су га саме Османлије правиле, те су се и наши људи од њих научили томе послу.

Барут се носио у дрвеним боцама, такозваним барутницама, које су имале различит облик.

Ратници из тога времена носили су фишеке у такозваним такум-катијама, које су висиле о каишу или о ускoј тканици око појаса. То су биле сребрне, а некад и позлаћене, богато украшене кутије, које су биле средње величине. Те кутије ковале су кујунџије по нашим крајевима. Катија се помиње и у народној песми: „Он припаса срмали катије".

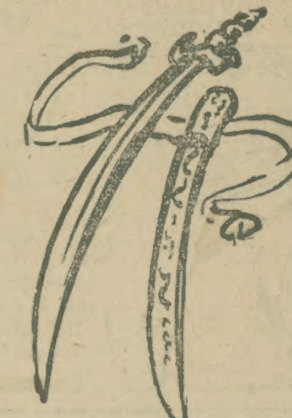
ОВАН

Ован је био врста оружја у Средњем веку помоћу кога су рушене утврђене зидине. То је уствари био храстов балван, који је на једном крају имао гвоздену или гвожђем оковану „овнујску главу" или шиљак. Балван је висио на покривеном ногарачу. При дејству он би се љуљао и „главом" ударао и рушио зид, а покривка је штитила посаду од стрела бранилаца. Ован се кретао котрљајући се на балванима или точковима.

САБЉЕ ДИМИСКИЈЕ И БРИТКЕ ЂОРДЕ

Сабље димискије, које се помињу у нашој народној песми, прозване су по радионици „Дамаск", у Цариграду, која је била надалеко позната по изради сабаља.

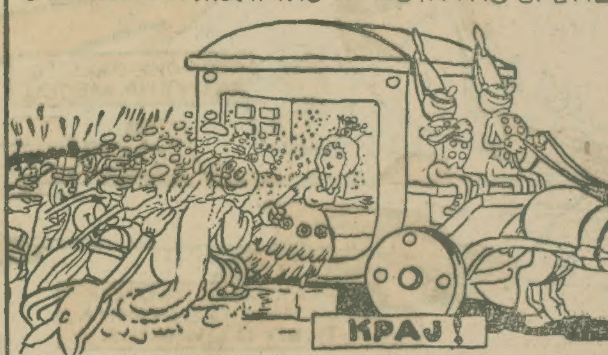

Вештину ковања оштрице — сечива, тј. само приправљање челика за оштрицу, мајстори у радионици „Дамаск" чували су као велику тајну.

Сабље димискије биле су веома чврсте, еластичне и својом кривином омогућавале су да се с релативно малом снагом може лако ударати и сећи.

У народним песмама често се помиње и бритка ђорда. То су сабље чије је сечиво подешено за сечење, а не за бодење. И оне су биле чврсте, али простије него димискије. Обично су их носили људи слабијег имовног стања.

БРАНИНО ВЕНЧАЊЕ БЕШЕ КОЛОСАЛНО!
БИЛО ЈЕ ТО ПРАВО НАРОДНО ВЕСЕЉЕ
МАЛИ ШЕЋЕРЛЕМЦИ КЛИЦАЛИ СУ СТАЛНО:
„НЕК' ВАС ПРАТЕ НАШЕ НАЈТОПЛИЈЕ ЖЕЉЕ!"

Тула

Око педесет миља северно од Мексико Ситија, на високом платоу, леже остаци града Туле.

Тула је некад била велики и сјајан град. За њу су знала и дивља племена далеко у џунглама Средње Америке, а о њеном сјају причало се столећима, чак и кад су је њени становници већ одавно били напустили. Још и данас многи народи Средње Америке тврде да њихови преци воде порекло из Туле. Не зна се тачно кад је овај град цветао, а приче о њему испреплетане су с причама о боговима и херојима.

Тулу су основали Толтеци, народ који је некад у Мексику сматран легендарним, баш онако као што су у грчкој митологији сматрани кентаури. Разлика је у томе што је постојање Толтека несумњиво утврђено. Када су они основали Тулу и учинили је својом престоницом, не зна се тачно. Према неким аналима, то је било 873 године наше ере, а већ 1064 године били су принуђени да га напусте. Према другим рукописима, Тула је основана нешто касније. Из ње су Толтеке истерали Астеци. Пред њиховом најездом Толтеци су напустили своју дивну престоницу и повукли се највећим делом у град Холулу.

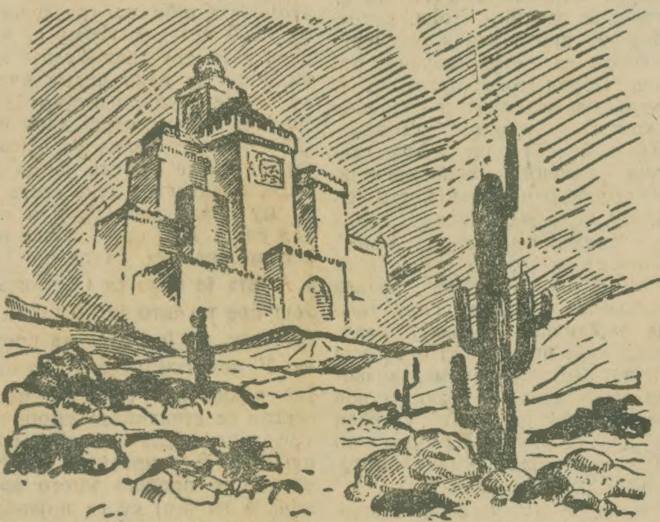
Толтеци су били мирољубив и културан народ. Њима су владали краљеви-свештеници који су претстављали бога Квецалкоатла. Неки од тих владара носили су такође име тог божанства, што је збуњивало многе касније историчаре. Према легенди, бог Квецалкоатл основао је Тулу и први управљао њоме. Он је такође, према легенди, створио законе и научио људе ткању и изради накита. Имао је белу кожу и носио је браду. Једног дана отпловио је ка истоку, обећавши да ће се вратити. Изгледа да су касније Мексиканци у шпанском освајачу Кортесу гледали Квецалкоатла. Тиме се може објаснити како је тај пустолов са шачицом људи успео да освоји Мексико.

Култура Толтека ширила се преко целог Мексика. Становници Туле оснивали су многобројне, врло удаљене колоније, о чему данас сведоче остаци архитектонских дела, као што су змијасти стубови, фризови са главом тигра, каријатиде итд., разбацани по целом Мексику. Према ископаној грнчарији у Тули и другим крајевима, могло би се закључити да су многи Толтеци остали у својој престоници и после доласка Астека, док су се остали раселили по Мексику, а неки су чак стигли и до Средње Америке. Одатле вероватно потичу и легенде код многих данашњих народа да воде порекло од Толтека. Настали су многи градови који су носили име Тула, а приче о првобитној Тули добијале су све више легендаран облик.

Податке о старој Тули оставили су нам једним делом Астеци. Они су били задивљени лепотом овог града и зато су њихови подаци претерани. За њих су Толтеци били нека врста надљуди, који су имали разне мађиске способности. Према Астецима, Толтеци су имали толико злата и сребра да су од тих метала зидали палате. Клипови кукуруза који су они гајили били су толико велики да су морали да се држе обема рукама, а уз стабљике кукуруза могло се пењати као уз дрво. Према тим легендама, растао је на пољима Толтека памук у разним бојама, тако да није било потребно бојење за добијање разнобојних тканина. Астеци су прихватили толтечког бога Квецалкоатла, који је код њих постао бог мађије. Касније је он био и покровитељ лопова. Полазећи у крађу, лопови су носили са собом његову слику, пошто су јој приписивали моћ успављивања жртава. Астеци су веровали да Толтеци могу да открију наслаге руда на основу посматрања њихових испарења при изласку сунца.

Рушевине Туле остале су дуго неоткривене. Археолози су сматрали да је такав град постојао само у легенди, или да је Тула име које су носили разни градови чије су рушевине биле већ откривене. Озбиљнија ископавања почела су тек 1940 године и убрзо дала такве резултате да су и најнеповерљивији археолози морали признати да се ради о престоници некад моћних Толтека. У средишту ископаног града налази се такозвана месечева пирамида, која, као и све пирамиде у Мексику, има раван кров. На том крову налазио се храм. Иако он није очуван, према остацима срушених стубова може се закључити да је то био један од највеличанственијих храмова у Мексику.

Тулу није уништавао само зуб времена, већ и астечки освајачи, који су материјал из толтечких палата употребљавали за своје зграде. Срећа је што је месечева пирамида зидана од великих камених блокова, тако да освајачи нису могли да је поруше. Стубови који су носили кров храма били су високи пет метара. Њихове стране богато су украшене ликовима ратника. Падају у очи својом величином и каријатиде које претстављају добро опремљене ратнике. Многобројне друге скулптуре претстављају крилате змије, тигрове, орлове и крагује.

Недалеко од пирамиде налазило се игралиште за лоптање. Омиљена игра Толтека била је „тлахтли". Та игра садржавала је у себи елементе кошарке, рукомета и фудбала. Циљ је био тако бацити лопту да противник погреши приликом њеног враћања, или пак да се баци кроз камени прстен обешен на висини од око три метра. Победници су имали право да одузму побеђенима сав накит који су имали на себи, па чак и одела уколико они не би успели да побегну.

Веровали или не...

ПОСТАО ШАХИСТА — У ЛУДНИЦИ

Бил Бирс, један од најпознатијих светских састављача шаховских проблема, научио је да игра шаха у душевној болници у Вилмару, у Америци, где се налазио на лечењу.

НАЈМАЊЕ ПИСМО НА СВЕТУ

У једној лондонској архиви налази се писмо за које се с правом може тврдити да је најмање на свету. Текст овог писма састоји се од 44 речи које су исписане тако ситно да се могу прочитати само помоћу лупе која стоструко увећава. Писмо није исписано на хартији, већ на ушици једне обичне игле за шивење.

ПРУГА ГРАЂЕНА НАОПАКО

Године 1856 мексичка влада дала је концесију једној енглеској компанији за грађење пруге од Мексико Ситија до Веракруза. Енглези су намеравали да почну изградњу пруге од Веракруза, јер је довоз материјала и превоз људи био до те луке веома лак. Међутим, Мексиканци су се томе успротивили, тврдећи да у концесији стоји да се пруга има изградити од Мексико Ситија до Веракруза, а не обратно. И

поред свих доказивања да ће изградња пруге бити лакша и бржа ако се почне од Веракруза, Мексиканци су остали при своме. Тако су Енглези били приморани да сав материјал — шине, прагове, цемент и остало — преносе на мазгама, преко планина и беспућа, до Мексико Ситија, који је удаљен од Веракруза око 480 километара.

СМРТ ЗБОГ СТРАХА

Француски владар Шарл VII (1403—1461) живео је у вечитом страху да ће га неко од његових дворана отровати. Његов страх узео је временом такве размере да се више није усуђивао ни да једе ни да пије, тако да је, најзад, умро од глади.

БОЦА С ВОДОМ ПРОУЗРОКОВАЛА ПОЖАР

Године 1940 у једном хотелу у италијанском граду Бордигери избио је пожар. Соба у којој је пожар настао била је ненастањена, тако да нико није могао бити осумњичен да је проузроковао несрећу. Ипак, „кривац" је био пронађен. То је била једна боца до половине напуњена водом, која се налазила на прозору. Подневно сунце било је веома јако и његови зраци, који су пролазили кроз боцу као кроз неко сочиво, падали су на застирач на столу. Застирач је прво почео да тиња, а затим се запалио.

ОТАЦ БЛИЗАНАЦА

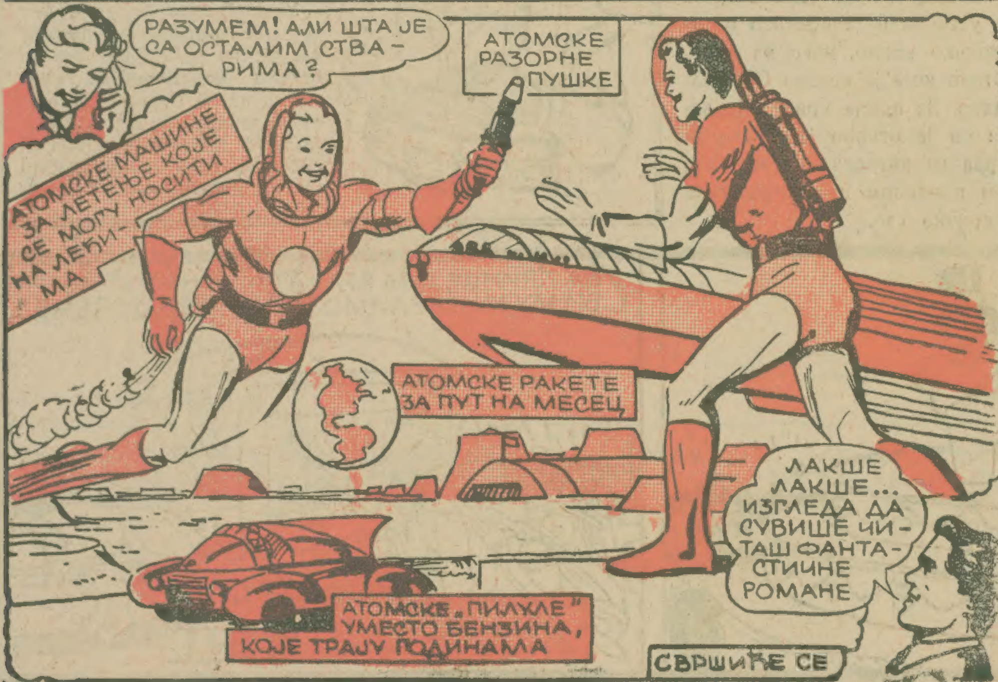
Лео Шавирја, из мексичког града Туксла Гутијереза, имао је осамнаест пари близанаца.

Кроз историју атома

Пиштаљке у прашуми

Жан Рибол, трговац у забаченом местанцу Чипако у Белгиском Конгу, често је размишљао каквим би артиклом могао да задовољи становнике свога насеља. Након дужег размишљања пала му је на памет једна идеја. Ускоро је он сва суседна племена, као и мештане варошице, обавестио о приспећу наручeног артикла. Био је то повећи сандук у коме су биле лепо упаковане — стотине металних пиштаљки.

Урођеници нису били одушевљени робом Жана Рибола. Они су се мало интересовали за пиштаљке. Рибол је био разочаран. Па ипак, хтео је још нешто да покуша. Дао је неколико пиштаљки својим синовима и њиховим друговима. А тада се догодило нешто неочекивано. Чим су деца почела да звиждућу, скупио се по дрвећу на ивици прашуме чопор мајмуна. Животиње, које се иначе никад нису усуђивале да приђу тако близу насеобини, изгледа да су биле намамљене звуцима пиштаљки.

Тада се Жан Рибол сетио нечег новог. Отворио је још готово пун сандук пиштаљки и бацио неколико под дрвеће на коме су били мајмуни. Резултат је превазишао његова очекивања. Идућег јутра пробудио га је из најлепшег сна заглушујући „концерт". Наслућујући о чему се ради, јурнуо је напоље. Сандук с пиштаљкама, који је преко ноћи остао отворен напољу, био је празан. На гранама дрвећа чучале су читаве чете мајмуна и дувале из све снаге у пиштаљке. Њихови звиждуци одјекивали су прашумом. Преплашени Жан Рибол почео је да дозива своје суседе. За кратко време стотине људи посматрале су овај необичан призор. А концерт никако није престајао. Људи су се у почетку смејали, али кад се пиштање продужило несмањеном жестином све до вечери, становници насеља почели су да грде Жана Рибола и његове пиштаљке.

Рибол је био очајан због ове непријатности коју је навукао на насеље. Но, надао се да ће мајмунима досадити пиштаљке и да ће се вратити у прашуму. Узалуд! Следећег јутра опет га је, а с њим и цело насеље, пробудио „дувачки оркестар" сад већ извежбаних мајмуна. Разљућени насељеници почели су се бацати камењем на бучни мајмунски чопор, али то није било ни од какве користи. Тек кад су људи пошли са запаљеним буктињама и кад су почели да пуцају на мајмуне, чопор се повукао у дубину прашуме, дувајући и даље у своје пиштаљке. Најзад је опет завладало дуго очекивани мир.

Недељу дана доцније тај догађај је пао у заборав. Али, једнога дана неколико избезумљених урођеника дојурило је у насеље. Збуњено су испричали у полициској испостави да су њихова села напали зли духови. Како нису смели да се врате у своје домове, пошла су с њима и два полицајца. Брже но што се очекивало, полицајци су се вратили, смејући се и причајући насељеницима Чипакоа о свом походу на духове. „Страшни духови" били су они мајмуни с пиштаљкама Жана Рибола. Насељеници су се смејали Риболу, говорећи да је за своје пиштаљке нашао заиста најбоље „муштерије".

Чији је ово животопис?

Овде ћемо вам дати животопис једног нашег старог писца.

Он се родио 14 новембра 1838 године у Загребу, а ту је и умро, 13 децембра 1881. Основну школу свршио је у Загребу, а гимназију у Печују и Загребу. Правне науке учио је у Загребу и Прагу. Године 1865 прешао је у Беч у редакцију листова „Гласоноша“ и „Славише Блетер“, које је он уређивао и великим делом испуњавао. Године 1868 ступио је у редакцију листа „Позор“ у Загребу, у коме је углавном водио књижевни део. Ту је остао све до забране листа, 1867, а 1868 изабран је за градског бележника у Загребу. Исте године наименован је за артистичког равнатеља у Загребачком казалишту, а 1870 за драматурга.

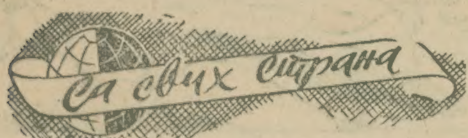
Ако се нисте сетили о коме је реч, читајте даље.

Он је најзначајнија књижевна личност седамдесетих година у Хрватској и један од најплоднијих и најутицајнијих старијих наших књижевника. Његов књижевни рад пада у време кад се хрватска књижевност извијала из повоја дилетантизма. Томе подизању он је жртвовао највећи део свога рада. Радио је као новинар, лиричар, позоришни човек, критичар, фељтонист, књижевни организатор и новелист, преводилац и уредник, књижевни теоретичар итд. У хрватском позоришном животу он је својим критикама у „Позору“ повео борбу против немачке драме и немачког патоса на загребачкој позорници, а за француски реалистички репертоар. Исто тако, он се ватрено борио за стварање националног репертоара. Али, најпознатији је као приповедач. Он је творац модерне хрватске новеле и најбољи песник старог Загреба, као и најбољи и најпознатији писац историског романа. До краја свог живота, поред великог броја хумориски и новела, написао је и четири велика историска романа: „Златарово злато“ (1871), „Чувај се сењске руке“ (1875), „Сељачка буна“ (1876), „Диогенеш“ (1878) и више дужих приповедака из савременог градског живота: „Млади господин“, „Владимир“, „Просјак Лука“, „Канаринчева љубовца“, „Бранка“, итд. Најопширније своје дело, историски роман „Клетва“, није довршио. Завршио га је по његовом нацрту књижевник Јосип Еуген Томић.

Он припада генерацији која је осетила занос илиризма и преживљавала тешко време германизације од 1851 до 1860 године. Иако је наглашавао пре свега уметнички моменат у књижевности, он је ипак у једну руку писац с педагошким значајем, јер је хтео да својом уметношћу утиче на читаоце. Он је први писац у Хрватској коме је пошло за руком да освоји велик број читалаца, а неки његови романи постали су омиљена лектира широке публике.

Ако се ни сад нисте сетили који је то писац, дајемо вам одговор.

(Аугуст Шеноа)

ЧУДНА МОРА

У току неколико столећа научници су успели да доста детаљно испитају површину Месеца. Тако су, поред осталог, утврдили да на њему постоје и простране камене равнице, планине и брежуљци. Те равнице, које нам изгледају тамне кад их посматрамо голим оком, назвали су морима и дали им необична имена. Постоји једанаест таквих мора: море влаге, облака, нектара, плодности, тишине, опасности, ведрине, паре, океан олуја, море кише и море студени. Међутим, у тим морима нема ни капи воде. Једно од највећих је Море опасности, које захвата површину од око 180 хиљада квадратних километара. Ова мора налазе се углавном на северној полулопти Месеца.

МАЛТЕШКИ ВИТЕЗОВИ

Шпански краљ Карло I (у исто време и немачки цар под именом Карло V) увиђао је добро стратегиски значај острва Малте, па да би је искористио за своје циљеве он је Малту дао реду Јоанита (Ивановаца) 1530 године и они су је држали у својим рукама све до 1798. Тако је постао ред малтешких витезова, којима је био циљ да се боре против „неверника“. Кад је Наполеон кренуо за Египат, малтешки витезови изгубили су Малту (1798 године). Томе су много допринели и становници овог острва, јер им је циљ био да се избаве терора малтешких витезова, који су их као робове држали на галијама. Становништво је послало једну молбу Енглеској да их она заштити. Најзад је Малта, Париским миром 1814 године, припала Енглеској.

Да ли знате?

ВИОЛИНЕ МИЛИОНСКЕ ВРЕДНОСТИ

Вредност Страдиваријусових виолина непрекидно расте. Од хиљаду тих инструмената, које је пре 200 година направио генијални занатлија Антониус Страдиваријус, остало је још 450. Један стручњак за виолине каже да су Страдиваријусове виолине исто што и првокласно уметничко дело — што време више пролази, то им вредност више расте.

Сматра се да продавци данас располажу са око петнаест одличних виолина које је Страдиваријус направио у свом „златном периоду“ — од 1700 до 1730 године. Страдиваријус је умро у 93 години, 1737. У последње време богати људи све више купују његове виолине, да би тако што боље уложили новац. На инструменту се мора свирати да би се очувао. Од тих 15 до 20 виолина из „златног периода“, свака данас вреди по 45.000 долара. Међутим, Страдиваријусову виолину коју поседује познати виолиниста Златко Балоковић стручњаци процењују на 100.000 долара, јер је то последња коју је начинио овај велики мајстор тога заната.

ПИТОМИ ЈАЗАВЦИ

Болесници једне болнице у Уест Сарeју, која се уздиже међу зеленим брежуљцима овога краја, изгледа да спадају међу најбоље познаваоце дивљих јазаваца у Енглеској. Тачан распоред живота у болници и мирно и пажљиво понашање људи који живе у њој, изгледа да су привукли плашљиве јазавце из оближњих шумарака. Чим се сијалице угасе у згради, јазавци се појаве у великом броју на отвореним терасама где траже хлеб, мед, чоколаду и друго што им болесници оставе на тераси. Јазавци док једу мљацкају као да су им уста напуњена водом. Главе им се климају на све стране док невероватном брзином купе и последње мрвице као да су апарати за усисавање прашине. Они су велики прождрљивци и често се враћају пред зору да би поново прегледали терасе да случајно приликом вечерње посете нису пропустили неку мрвицу.

ШТА ЈЕ КИЧ?

Кич је псеудоуметничко дело срачунато на укус широке публике, а циљ му је да јевтиним средством изазове уметнички ефекат. Примењује се на све оно што је лажно лепо, лажно велико, лажно узвишено, на све јевтино у књижевности, сликарству, вајарству, архитектури итд. Реч кич постала је од енглеске речи скеч, која је, опет, пореклом од грчке речи. Реч кич поменута је први пут у минхенским уметничким круговима 1875 године у смислу: јевтина, рђава слика.

СТИМФАЛИДЕ

По грчкој митологији, стимфалиде су биле огромне птице које су имале канџе, кљун и перје од месинга. Поједина пера могла су да се одапињу као стреле. Стимфалиде су пребивале по шумама око Стимфалског Језера у Аркадији. Иначе су задавале велике јаде људима, док их најзад Херкул није поубијао.

КОЛИКО ЈЕ БИЛО ОЛИМПИСКИХ БОГОВА?

Олимписких богова било је дванаест. Њихова имена су: Зевс (код Римљана Јупитер), Арес (Марс), Фебус (Аполон), Хермес (Меркур), Посејдон (Нептун), Хефест (Вулкан), Хера (Јунона), Атина (Минерва), Афродита (Венера), Артемида (Дијана), Деметра (Церера) и Хестија (Веста). Доцније је међу олимписке богове уврштен и земаљски бог Дионизус (Бахус).

ШТА ЈЕ ТОГА?

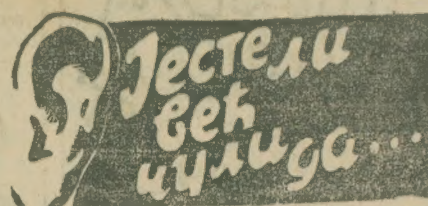
Тога је била староримска дуга бела горња хаљина од вуне која се носила пребачена преко левог рамена, тако да је десно раме остајало слободно. Она је ношена само за време мира, па отуда и фигуративно значење ове речи — мир, време мира. Тога претекста је пурпуром оперважена тога, коју су носили староримски виши чиновници и дечаци до седамнаесте године.

ШТА СУ ЕРЕБУС И ТЕРОР?

Еребус и Терор су имена вулкана у антарктичком Росовом Мору. Тим вулканима дао је име истраживач Рос по именима својих лађа на којима је допловио у те крајеве 1840 године, истражујући Антарктик. Еребус, који је у поларној белини бљувао из своје ужарене утробе ватру, оставио је снажан утисак на истраживача Роса.

КАД ЈЕ ПРОНАЂЕН РАДИЈУМ?

Радијум је откривен 1898, али је његова производња стварно почела 1902 године и тада је износила свега 0,95 грама годишње. Отада је она стално расла. Сматра се да је до 1930 године произведено у свету свега око 500 грама радијума (Америка 250 грама, Белгиски Конго 180, Чехословачка 42, Португалија 15, Мадагаскар 8, Совјетски Савез 6, Велика Британија 4 и Јужна Аустралија 1 грам). Укупна светска производња до 1937 године попела се до 600 грама. Данас се највише радијума производи у САД, које, сем своје територије, контролишу и налазишта радијума у Канади, Белгиском Конгу и Португалији. Производња радијума јако је порасла откад се почела из њега добијати атомска енергија.

...машина за писање којом се служе Јапанци има преко 3.000 знакова, а само један тастер.

...артески бунари добили су име по француском градићу Артоа где су се такви бунари бушили још у 12 веку.

... змија звечарка угине ако је петнаест минута изложена сунчевој топлоти од 30 степени Целзијусових.

...лековита својства биљке беладоне била су позната још старим Грцима и Римљанима, који су је употребљавали као средство за умирење болова.

...иако су у Сахари олује веома честе, не памти се да је тамо икад ико погинуо од грома.

...на јеловнику становника норвешког приморја налази се и печење од младих галебова.

...изгледа да су баскиски рибари први употребили харпун за лов на китове. Они су ловили китове не

само поред обала Француске и Шпаније, већ су се још у 11 и 12 веку усуђивали да на својим бродићима одлазе чак на Северно Море. Овај цртеж који представља баскиске рибаре у лову на китове потиче из 13 века.

...у неким нашим крајевима ратари износе на поље нарочити хлеб који се изломи и поједе пре но што се заоре прва бразда. Овај хлеб назива се „браздионица“.

...у области Кенди, на Цејлону, сви припитомљени слонови који се, обављајући разне послове, крећу ноћу, обавезно морају имати на глави и репу по једну светиљку.

Дедине вештине

Множење је врло лако, ако само знате како!

Лако је множити међусобно бројеве од један до десет, али помножити у мислима, без оловке, бројеве од 11 до 19, то је већ много теже. Но, има један начин да се то без по муке учини. Ако имамо да помножимо, например, 14×19, онда додамо у мислима првом и другом броју по једну нулу, од другога одбацимо прву цифру — 1, па то саберемо, а помножимо још 9×4, па и то додамо, и имамо готов резултат: $140 + 90 + (4 \times 9) = 266$. То је случај код свих бројева између 11 и 19.

Ево неколико примера за вежбање:

$12 \times 11 = 120 + 10 + (2 \times 1) = 132$

$18 \times 13 = 180 + 30 + (8 \times 3) = 234$

$14 \times 14 = 140 + 40 + (4 \times 4) = 196$

$19 \times 18 = 190 + 80 + (9 \times 8) = 342$

$17 \times 15 = 170 + 50 + (7 \times 5) = 255$

А сад нађите сами примере и покушајте да множите, па ћете видети како је то просто.

МАЛИ МАЂИОНИЧАР

Многа су деца гледала у циркусу и на вашарима како мађионичар гута ножеве и чудила су се томе. Међутим, то није никакво чудо, већ је у питању само умешност и брзина. Свако дете може да изведе ову вештину. Ево како се то ради:

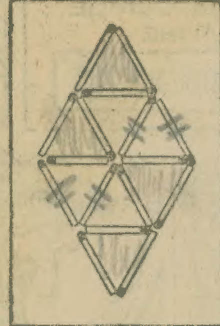

Узмите један обичан нож. Седните за сто и прекопута себе поставите оне којима хоћете да покажете своју вештину. Затим ставите нож испред себе, сасвим уз ивицу стола, и поклопите га обема рукама, као што слика показује. Најзад, зините што више можете, тако да сви погледају у ваша уста, а у исто време вешто гурните нож себи у крило, подигните руке ка отвореним устима и правите се као да нешто гутате. Свима присутнима учиниће се да ви гутате нож, а ви сте га, међутим, већ сакрили.

Кад отворите руке и покажете да ножа нема, сви ће се запрепастити и мислиће да сте га заиста прогутали.

ОСАМ ТРОУГЛОВА

На слици се види осам троуглова, направљених од 16 палидрваца. Извуците

четири палидрвца, па да остану свега четири једнака троугла, а да притом не преостане ниједно палидрвце ван ових троуглова.

То ћете постићи ако првом троуглу у другом реду одузмете оба горња, а трећем троуглу у трећем реду оба доња палидрвца.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ

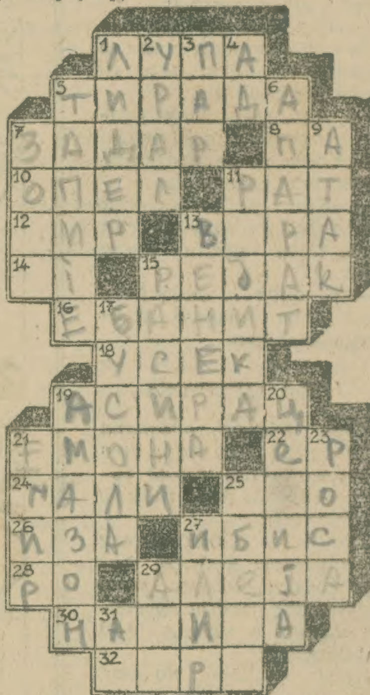

У потезу црта пуна довољна је за пауна.

Укрштене речи

Водоравно: 1) оптички инструмент; 5) бујица речи, празан говор; 7) град у Далмацији; 8) свеза; 10) аутомобил немачке производње; 11) оружани сукоб народа; 12) наше острво југозападно од Пага; 13) богиња споразума у нордиској митологији; 14 узвик; 15) малобројан, проређен; 16) врста тврде гуме; 18) деоница пута нижа од околног природног терена; 19) припадник једног старог источњачког народа; 21) старо име Љубљане; 22) слово латинице; 24) старо становништво данашње Француске; 25) мушко име; 26) предлог; 27) птица из рода чапљи; 28) грчко слово; 29) дрворед; 30) потврда, признаница; 32) град у Финској.

Усправно: 1) вођа, првак странке (енглески); 2) планина између Европе и Азије; 3) двоје; 4) бог подземља у грчкој митологији; 5) јавна исправа о својини непокретности (множина); 6) справа; 7) листопадно шибље белих мирисних цветова (множ.); 9) напад; 11) десна притока Црног Дрима; 13) богиња љубави код старих Римљана; 15) композитор опере „Севиљски берберин“; 17) компас; 19) највећа река у Јужној Америци; 20) уступање пренoшење неког права на другог; 21) староиндиски бог мора; 23) врста воденог талога; 25) најстарији становници Западне Европе; 27) староседелац Балканског Полуострва; 29) прилог (скраћ.); 31) ознака за аутономну покрајину.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Лион; 5) јасмин; 7) раст; 8) зет; 10) актив; 12) ми; 13) анал; 15) ка; 17) арија; 19) Емс; 21) квар) 22) биланс; 24) Мисе; 25) они; 27) Осака; 29) ав; 30) кана; 32) ир; 34) ранац; 36) Вис; 38) Сена; 39) Дакота; 41) тона.

Усправно: 1) ласта; 2) истина; 3) Ом; 4) низ; 5) јак; 6) нем; 7) Ранке; 9) Тибар; 11) варка; 14) Ливно; 16) амбис; 18) Јасна; 20) Сисак; 23) лекар; 24) [illegible]; 26) ивица; 28) анасон; 31) Анета; 33) [illegible]д; 35) Ана; 37) сат; 40) ко.

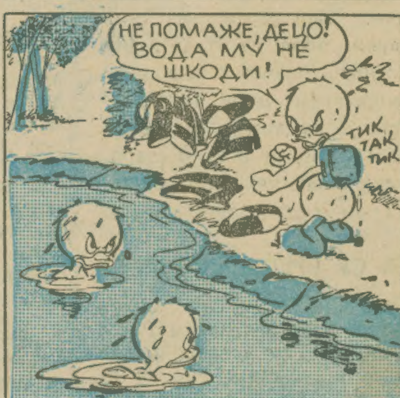

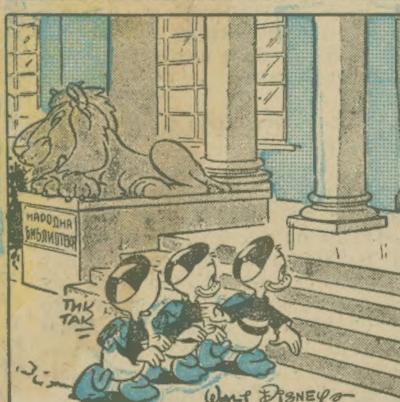

Који је ОДГОВОР тачан

СЕЛЕМИН је:

назив хемиског елемента
арапско име
мера
народни лек

ЛИЛАЦИН је:

латинско име познатог цвета
горак производ биљке
име старе шаљиве књиге
врста бубе

САРАБАНДА је:

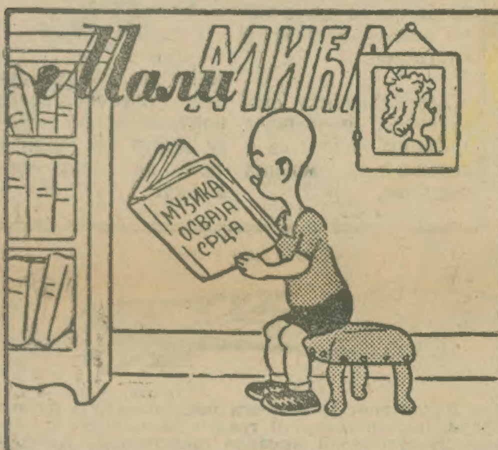
варош у Шпанији
чувена тврђава у Француској
мароканска сабља
игра

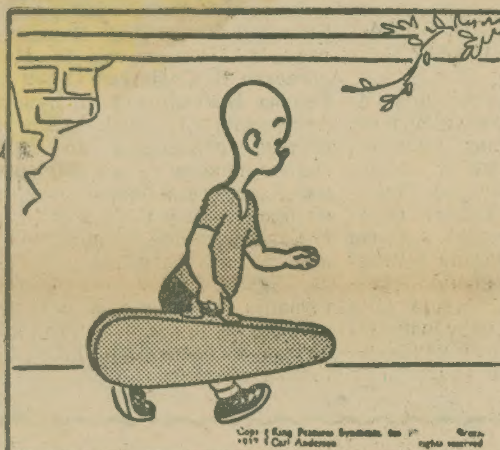
ОДГОВОРИ:

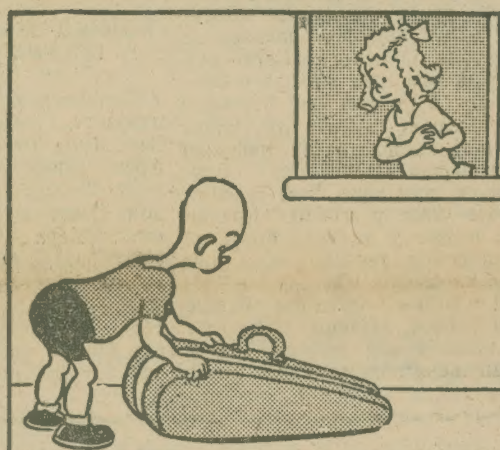
СЕЛЕМИН је мера за површину у Шпанији и једнака је 5,4 ара. Затим, ова реч означава и меру за жито на Куби, а једнака је 8,8 литара.

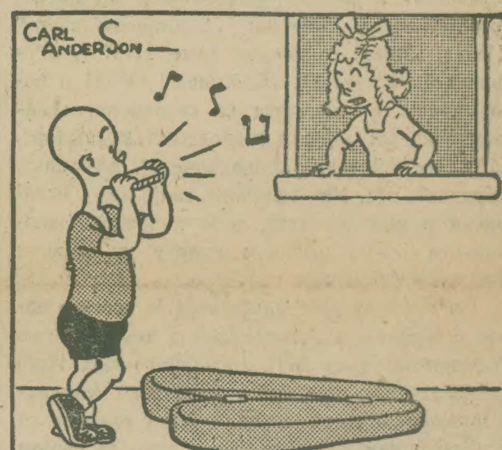
ЛИЛАЦИН је горка материја која се добија од листова и лисних пупољака јоргована.

САРАБАНДА је умерен и озбиљан шпански плес у три четвртине такта, сличан менуету, а значи и корачање коња по такту.

ЧИТАЊЕ ИЗ ДЛАНА

Белка отишла код врачаре да јој претскаже будућност. Пошто јој је подуже гледала у длан, врачара поче да прича:

— Жао ми је, али будућност вам није нимало ружичаста. Брзо ћете остати удовица и...

— Али, ја нисам удата, — прекиде је Белка.

— Онда ћете изгубити брата или сестру...

— Како је то могућно кад моји родитељи, сем мене, нису имали више деце.

— Е, онда... онда ћете ових дана сигурно изгубити кишобран!

ЈАКА ОДБРАНА

Пера Ждера одговара пред судом због тога што је украо петла своме суседу. Али, он дело никако не признаје.

Судија: — Како можете да одричете кад су вас три човека видела како прескачете ограду суседовог имања с петлом под мишком?!

Пера: — Три човека! Баш ми је то неки доказ. Ја вам могу довести тридесет људи који ништа од свега тога нису видели!

Волт Дизни:

ДУШКО ДУГОУШКО

И ДРУГИ ДОБРИ И РЂАВИ СТАНОВНИЦИ ЊЕГОВЕ ВАРОШИЦЕ И ОКОЛИНЕ

ДУШКОВО МИЛОСРДНО СРЦЕ

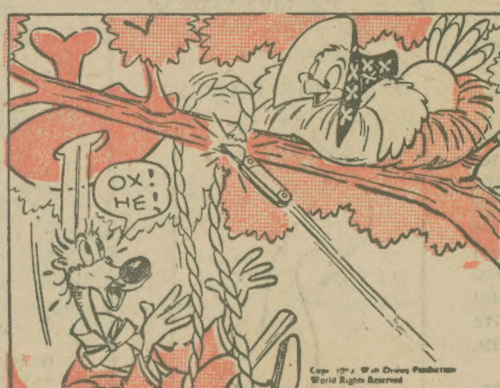

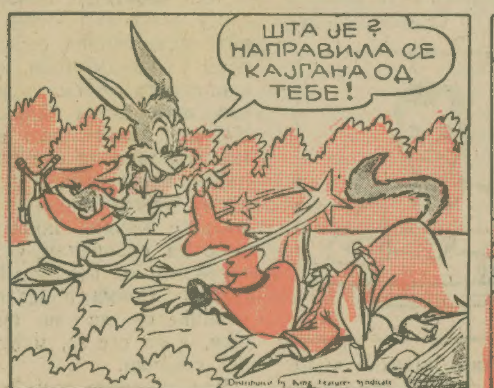

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 500, полугодишња 250 динара, за иностранство годишња 760, полугодишња 380 динара. Рукописи се не враћају.